

Nr 671.

Av fröken Andersson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 369, angående anslag till abortförebyggande åtgärder m. m.

I proposition nr 369 angående anslag till abortförebyggande åtgärder m. m. har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag, avseende *dels* åtgärder för upplysnings- och rådgivningsverksamhet i sexuella frågor, *dels* beredande av möjlighet till kostnadsfri havandeskapsdiagnos, *dels* inrättande av sociala kuratorer för det abortsökande klientelet.

Den föreslagna upplysningsverksamheten avser *dels* allmän sexualhygienisk upplysning, *dels* en särskild individuell rådgivning åt vuxna beträffande förebyggande födelsekontroll, *dels* slutligen upplysning i abortfrågan.

I *det förstnämnda avseendet* är det av avgörande betydelse särskilt i den mån man riktar sig till ungdom, att den sexualhygieniska upplysningen ges i sådana former, att man bibringar en fördjupad insikt om individens ansvar mot sig själv och släktet. Det krävs en allvarligare syn på det sexuella livet, en i detta avseende mera ansvarsmedveten livsföring och en högre målsättning. Sveriges läkarförbund, som i sitt yttrande över befolkningsutredningens förslag i ämnet uttalat sig i denna riktning, anför bl. a.: »Abortosedens yttersta orsak torde i flertalet fall vara att söka i den omständigheten, att fostret avlats i en förbindelse, som icke varit tillräckligt fast för att utgöra grunden för ett äktenskap. Den rikliga förekomsten av könsförbindelser av detta slag är följden av en ändrad sexualmoralisk uppfattning, som har sin främsta förklaring i allmänhetens förvillande genom ett förtyttligande, fördummande och förråande inflytande av en osund press och litteratur, genom filmens i många fall förflackande inverkan och genom en kvasivetenskaplig propaganda om det förment hälsovådliga för såväl man som kvinna i att icke giva fritt utlopp för könsdriften.» Och vidare: »Vulgärpropagandan måste effektivt stoppas och ersättas med en ansvarsmedveten, samhällsbefordrande, från allt förvärvsbegär frikopplad sexualhygienisk och sexualmoralisk upplysningsverksamhet. Härvid räcker det icke med undervisning i skolorna, spridande av broschyrer och föreläsningsverksamhet. Frågorna äro av den vikt, att de kräva både positiva och negativa åtgärder för att en ny och sundare syn på sexualfrågan skall prägla vårt folk.» Vi vilja på det kraftigaste instämma i detta läkarförbundets uttalande.

Speciellt intresse tilldrar sig den föreslagna utformningen av den särskilda individuella *rådgivningen åt vuxna beträffande förebyggande födelsekontroll*. Denna föreslås för kvinnornas del förlagd till mödravårdscentralerna och -stationerna. Departementschefen säger sig önska avvaka erfarenheterna från denna organisation, innan ställning tas till befolkningsutredningens förslag att

kostnadsfri preventivrådgivning för kvinnor så småningom *även* skall meddelas vid sjukhusens gynekologmottagningar och av tjänsteläkarna.

Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande funnit, att rådgivning *bör* ske även i dessa senare former. Svenska läkaresällskapet, Sveriges läkarförbund, Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet jämte ytterligare ett antal remissinstanser finna en förläggning av preventivrådgivningen för kvinnor till mödravårdscentraler och -stationer olämplig. Som skäl härför anföres, att det knappast kan tänkas, att kvinnor bege sig till en mottagning, vars uppgift är allmänt känd såsom omfattande omvårdnad av havande kvinnor, för att erhålla undervisning i förebyggande av havandeskap. Redan tanken att inränga sig bland väntande mödrar torde te sig avskräckande för en kvinna, som önskar rådgivning i befruktningsförebyggande syfte. Härtill kan fogas, att en sammanblandning av de båda uppgifterna också kan verka avskräckande på mödravårdsanstalternas egentliga klientel, de blivande mödrarna.

Med hänsyn till dessa förhållanden torde preventivrådgivningen för kvinnor *icke* böra förläggas till mödravårdscentralerna och -stationerna, utan till sjukhusens öppna mottagningar samt till tjänsteläkarna och de privata specialisterna i den öppna vården.

Den kostnadsfria preventivrådgivningen för män föreslås förlagd till de manliga poliklinikerna för könssjukdomar. En sådan organisation kan icke väntas bli effektiv på grund av den naturliga motviljan att uppsöka dessa kliniker. Verksamheten synes därför böra förläggas till sjukhusens och tjänsteläkarnas mottagningar.

Den kostnadsfria havandeskapsdiagnosen föreslås likaledes skola kunna erhållas vid mödravårdscentralerna och -stationerna. Med ännu större styrka göra sig här de ovan framförda betänkligheterna gällande. För en kvinna i abortsituation måste det te sig motbjudande att besöka en mödravårdscentral, då ju redan hennes uppträdande där påsätter henne etiketten havande, något som hon säkerligen till varje pris söker undvika. Och denna motvilja måste vara särskilt stark just i de fall och vid den tidpunkt av havandeskapet, då abortfrestelsen av sociala skäl är störst och vederbörande mest i behov av rådgivning och stöd. Samtidigt är en sammanblandning med detta klientel ägnad att av motsvarande skäl äventyra mödravårdens möjlighet att nå den kategori, för vars behov den dock tillkommit. Å andra sidan är det givetvis önskvärt, att även de kvinnor, för vilka något abortmotiv inte föreligger, kunna erhålla kostnadsfri havandeskapsdiagnos. Ur dessa synpunkter bör den nya verksamheten vad angår den kostnadsfria havandeskapsdiagnosen icke ens till en början begränsas till mödravårdscentralerna och -stationerna, utan också även den förläggas till sjukhusens öppna mottagningar samt till tjänsteläkarna och de privata specialisterna i den öppna vården.

De i propositionen föreslagna *sociala kuratorerna* för det abortsökande klientelet kunna väntas komma att fylla en stor mission, då det gäller att på ett tidigt stadium nå kontakt med de abortsökande kvinnorna. Att synnerligen stora per-

sonliga krav härvid ställas på kuratorsbefattningarnas innehavare, understryker, att stor vikt bör fästas vid dessas praktiska utbildning, sociala erfarenhet och intresse för uppgiften. De personliga förutsättningarna torde beträffande dessa tjänster vara de viktigaste.

Med hänsyn till de uppställda fordringarna beträffande såväl personlig lämplighet som utbildning borde därför kuratorerna erhålla en förmånligare löneställning än den i propositionen föreslagna. En lön motsvarande 18:e lönegraden, den lönegrad i vilken bl. a. arbetsförmedlingsassistenter för partiellt arbetsföra äro placerade, torde vara lämpligare än den föreslagna 11:e lönegraden.

Kuratorsinstitutionen föreslås i propositionen anknuten till den förebyggande mödravården. I anslutning till vad ovan anförts beträffande organisationen av preventivrådgivningen för kvinnor och havandeskapsdiagnosen kunna vi icke finna detta riktigt. Det synes lämpligare att organisatoriskt anknyta kuratorsinstitutionen till centrallasarettens med rätt för huvudmannen att anordna kuratorsmottagning på sätt som finnes lämpligast. Själva mottagningen kan alltså förläggas i anslutning till mottagningen för kvinnosjukdomar på lasarettens polikliniker eller till särskild lokal utanför lasarettet.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 369 ville beakta de synpunkter, som här ovan blivit anförda.

Stockholm den 3 november 1945.

Ebon Andersson.

E. Birke.

Märta Boman.